

Учебна програма по литература за VI клас

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
Ядра на учебното съдържание	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия (по теми)	Контекст и дейности (за цялото ядро и/или за цялата програма)	Възможности за междупредметни връзки
Ядро 1: Социо-културни компетентности	Стандарт 3: Осмисля основните ценности на националната общност и ги открива в изучаваните произведения. Очаквани резултати: <ul style="list-style-type: none"> Познава специфичните черти на българския свят. Развива емоционално-оценъчни способности за осмисляне на характеристиките на българския свят. Изгражда и утвърждава съзнание за национална принадлежност. 	Учениците трябва да : <ol style="list-style-type: none"> Познават основни образи на родното - национално пространство, литературни образи на националната история ("Хайдути", "Под игото"). Формират самосъзнание за национална принадлежност. Осъзнават възможността за проблематизиране образа на родното ("Към родината"). 	<ul style="list-style-type: none"> родно национално пространство национална принадлежност национална общност национални ценности национален герой исторически момент историческо събитие исторически етап 	На учениците трябва да се даде възможност: <ol style="list-style-type: none"> Да осмислят чрез общуването си с изучаваните литературни текстове образи и идеи, създаващи представа за националния свят. Да коментират: <ul style="list-style-type: none"> в прочетените произведения националните ценности като фактор за изграждане на човешката идентичност; възможността за проблематизиране на образите на родното. 	В съпоставка с изученото по история да се открият връзките между историческо събитие и неговия литературен образ.
	Стандарт 4: Осъзнава основните принципи на общочовешката морална система. Доказва валидността им с примери от изучени произведения. Очаквани резултати: <ul style="list-style-type: none"> Осъзнава непреходния характер на общочовешките норми. Разбира социалното разслоение на обществото. Осъзнава равноценността на природния и човешкия свят. Разбира културната роля на твореца. 	Учениците трябва да: <ol style="list-style-type: none"> Изградят представа за общочовешките нравствени норми и формират съзнание за тяхната непреходност. Осмислят социалното разслоение на обществото и характеристиките на отделни социални групи. Осъзнават културната роля на твореца за утвърждаването на общочовешките нравствени норми. Разбират ролята на сътрудничеството между културите за единството на света. Формират съзнание за равноценността на природния и 	<ul style="list-style-type: none"> нравствени норми непреходност социално разслоение творец природен свят човешки свят 	На учениците трябва да се даде възможност: <ol style="list-style-type: none"> Да наблюдават и коментират различни прояви на отношение към моралните ценности и да заемат позиция спрямо тях. Да споделят и обосновават своите наблюдения и впечатления от социалните проблеми в обществото. Да коментират личните си впечатления от общуването с различни по вид изкуства. Да обсъждат различни прояви на отношение между човека и природата. 	В съпоставка с изученото в културно-образователната област "Изкуства" да осмислят основни морално-естетически ценности; във връзка с изученото по природни науки да откриват

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
Ядра на учебното съдържание	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия (по теми)	Контекст и дейности (за цялото ядро и/или за цялата програма)	Възможности за междупредметни връзки
		човешкия свят.			различни отношения природен-човешки свят.
Ядро 2 Литературни компетентности	Стандарт 2: Разбира спецификата на фигурите и тропите на художествената реч и познава значенията на понятия като метафора и хипербола. Открива ги в изучавани текстове и коментира техния смисъл и въздействие във връзка с цялата творба. Разбира значението на стиховата организация. Очаквани резултати: <ul style="list-style-type: none"> Осъзнава същността и художествената функция на: <ul style="list-style-type: none"> - тропите; - фигурите. 	Учениците трябва да: 1. Получат представа за спецификата на тропите и фигурите на художествената реч. 2. Откриват тропите и фигурите в изучените текстове и коментират смисъла и въздействието им във връзка с цялостното внушение на творбата.	<ul style="list-style-type: none"> метафора алегория градация реторичен въпрос реторично възклицание реторично обръщение 	На учениците трябва да се даде възможност: 1. Да анализират ролята на тропите и фигурите на художествената реч и да определят въздействието им във връзка със смислово-емоционалното внушение на изучавания текст. 2. Да съпоставят стиховата организация на изучаваните художествени текстове.	В съпоставка с ученото по музика да осмислят ролята на ритъма, тоналността и т. н. за организацията и въздействието на творбите.
	Стандарт 3: Познава основните принципи на художествената композиция и значението на понятието сюжет. Осмисля ролята на епизодите в разгръщане на действието. Очаквани резултати: <ul style="list-style-type: none"> Разбира същността на понятието художествена композиция. Осъзнава ролята на композицията за изграждане на единно цяло. 	Учениците трябва да : 1. Придобият знания за основните принципи на художествена композиция. 2. Да разберат функциите на епизодите и връзките между тях за изграждането на художествен текст. 3. Да отчитат ролята на композицията за цялостното смислово внушение на художествения текст.	<ul style="list-style-type: none"> композиция пейзаж художествен детайл 	На учениците трябва да се даде възможност: 1. Да съпоставят текстове с различни композиционни схеми. 2. Да декомпозират текстове и да коментират промените, които настъпват по отношение на смисъла и въздействието. 3. Да определят ролята на епизода за цялостното въздействие на текста.	В съпоставителен план да разглеждат композиционни схеми и модели в музиката, изобразителното изкуство и литературата.
	Стандарт 4: Разбира комуникативната структура на художествената творба и обяснява връзките между нейните участници. Познава основните принципи в жанровата	Учениците трябва: 1. Да придобият знания за комуникативния модел на жанра и умения да отчитат функционирането и спецификите на художествената	<ul style="list-style-type: none"> фантазно реално литературна приказка 	На учениците трябва да се даде възможност: 1. Да разпознават жанровите белези на изучаваните произведения. 2. Да коментират художествените текстове с оглед на заложения в тях комуникативен	В съпоставка с изученото по музика и изобразително

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
Ядра на учебното съдържание	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия (по теми)	Контекст и дейности (за цялото ядро и/или за цялата програма)	Възможности за междупредметни връзки
	<p>система на литературата и разбира понятията: басня, разказ, лирическо стихотворение, роман.</p> <p>Очаквани резултати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Разбира същността на понятията: басня, разказ, роман, лирическо стихотворение. • Разпознава типичните жанрови особености на изучаваните текстове. • Осмисля връзките между човека и света, представени в различни художествени текстове. <p>Световете на човека</p> <p>1. Човекът и фантазията “Косачи” – Елин Пелин; Из “Приказка без край” – М. Енде (откъс от “Антикварна книжарница”). “Щастливият принц” – О. Уайлд (със съкращения)</p> <p>2. Човекът и другите “Серафим” – И. Йовков Из “Малкият принц” – Екзюпери (част XXI) “Гълъбът и мравката”, “Жабата поискала да стане колкото вола” - Лафонтен</p>	<p>образност:</p> <ul style="list-style-type: none"> • време и пространство; • изобразен свят и герои; • функциониране на изказването в различни комуникативни ситуации. <p>1.1. Да разпознават и коментират основните проявления на фантастичното в изучаваните текстове.</p> <p>1.2. Да свързват и разграничават митологично-фолклорните версии на фантастичното с фантазното в литературните текстове.</p> <p>1.3. Да откриват и коментират нравствените аспекти на отношението реално – фантазно.</p> <p>1.4. Да придобият начални умения за тълкуване на художествени текстове.</p> <p>1.5. Да задълбочат познанията си за спецификата на художествения образ.</p> <p>2.1. Да откриват и осъзнават хуманистичното послание на текстовете</p> <p>2.2. Да задълбочават и обогатяват способността си да коментират етиката и естетиката на човешкото.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • лирическо стихотворение • басня • разказ • роман • романизирана автобиография 	<p>модел.</p> <p>3. Да разсъждават върху характера и ролята на героите и особеностите на изображения свят.</p> <p>4. Да коментират спецификата на представата за време и пространство в изучаваните текстове.</p>	<p>изкуство да осъзнаят функционирането на различни художествени жанрове.</p>

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
Ядра на учебното съдържание	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия (по теми)	Контекст и дейности (за цялото ядро и/или за цялата програма)	Възможности за междупредметни връзки
	<p><u>3. Човекът и реалността</u> “Братчетата на Гаврош” – Хр. Смирненски Из “Принцът и просякът” – М. Твен (първа глава “Раждането на принца и на просяка” и трета глава “Том се среща с принца” – със съкращения) Из “Автобиография” – Б. Нушич (“Чужди езици” – със съкращения)</p> <p><u>4. Човекът и изкуството</u> “Художник” – В. Ханчев “Славейт на китайския император” – Х.К. Андерсен (със съкращения)</p>	<p>2.3. Да задълбочават способността си към емпатия - уважение към всичко природно и човешко едновременно. 2.4. Да съчетават вече изградените представи за човешките общности с проблемите и стойностите на индивидуалния избор и универсалните ценности.</p> <p>3.1. Да откриват и коментират разликите между фантастичния и реалистичния художествен свят и мястото на човека във всеки един от тях. 3.2. Да съпоставят и коментират проблематиката в изучаваните текстове.</p> <p>4.1. Да осъзнават и коментират естетическия характер на изкуството и неговата роля за човешкото битие. 4.2. Да осъзнават ролята на изкуството за пораядането и развитието на ценностите – личностни и универсални. 4.3. Да съпоставят художествените образи на различните видове изкуства в тяхната връзка с изобразяващото ги слово в изучаваните текстове. 4.4. Да осъзнават и коментират връзката между изкуството и етиката – нравствените аспекти на човека и</p>			

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
Ядра на учебното съдържание	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия (по теми)	Контекст и дейности (за цялото ядро и/или за цялата програма)	Възможности за междупредметни връзки
	<p><u>5. Човекът в българския свят</u> Из "История славянобългарска" – П. Хилендарски ("О, неразумни...") "Къде си, вярна ти любов народна?" и "Вятър ечи, Балкан стене" – Д. Чинтулов "Хубава си, моя горо" – Л. Каравелов "Хайдуги" – Хр. Ботев Из "Под игото" – Ив. Вазов ("Радини вълнения" и "Представлението") "Отечество любезно" – Ив. Вазов "Към родината" – Ат. Далчев</p>	<p>човешкото поведение в изучаваните текстове.</p> <p>5.1. Да изграждат и утвърждават понятието за национална принадлежност. 5.2. Да откриват и коментират специфичните черти на българския свят в изучаваните текстове. 5.3. Да развият емоционално-оценъчни способности за осмисляне на специфичните характеристики на българския свят. 5.4. Да осъзнават националните ценности като фактор за изграждане и развитие на личностните ценности. 5.5. Да съпоставят националните и универсалните ценности.</p>			
Ядро 3 Социо-културна и литературна компетентност: общуване с художествената творба.	<p>Стандарт 1: Осъзнава ролята на автора като създател на изобразената в произведението действителност. Трайно свързва името на автора със заглавията на неговите творби. Притежава мотивирани индивидуални читателски предпочитания. Умее самостоятелно да подбира четива и да използва популярни информационни източници за книжовната продукция. Очаквани резултати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Разграничава литературна от фолклорна приказка; • Може да назовава произведенията на изучените автори; • Обосновава читателските си 	<p>Учениците трябва:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Да осмислят връзката автор – творба. 2. Да разбират създаването на художествената творба като творчески акт. 3. Да бъдат запознати с различните видове авторства – анонимно и лично. 	<ul style="list-style-type: none"> • автор • творба • читател 	<p>На учениците трябва да се даде възможност:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Да осъзнаят ролята на автора при създаването на текста от безкрайното множество възможни теми, сюжети и мотиви. 2. Да създават кратки художествени текстове. 3. Да разговарят за изучавани или самостоятелно четени творби, като споделят читателските си впечатления. 	<p>Да прилагат изученото в часовете по литература при създаване на илюстрации в часовете по изобразително изкуство; да осъзнават ролята на автора в създаването от него образен свят.</p>

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
Ядра на учебното съдържание	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия (по теми)	Контекст и дейности (за цялото ядро и/или за цялата програма)	Възможности за междупредметни връзки
	предпочитания, като използва познанията си за сюжет, герой, начин на разказване и пр.				
	<p>Стандарт 4: Описва особеностите на художествения свят, създаван от творбата (историческа епоха, обществена и нравствена проблематика, основни конфликти, бит, характерни герои, авторски внушения за разрешаване на различни хуманитарни проблеми).</p> <p>Очаквани резултати:</p> <ul style="list-style-type: none"> Различава характерните белези на историческата епоха, разкрита в произведението; Разпознава основните нравствени проблеми и ги коментира; Определя основния конфликт и коментира представянето му; Познава характеристиките и функциите на героите в различни художествени текстове. 	<p>Учениците трябва:</p> <ol style="list-style-type: none"> Да осмислят, че художественият свят на творбата носи белези на историческата епоха и присъщите ѝ обществени и нравствени проблеми, бит и култура. Да определят функциите на героите и начините на изграждане на образите във връзка със смисловото внушение на текста. Да определят основния конфликт и моментите от неговото развитие. 	<ul style="list-style-type: none"> литературен герой <u>Похвати за изграждане на герой от прозаически художествен текст:</u> портретна характеристика косвена характеристика речева характеристика характеристика чрез постъпки и действия 	<p>На учениците трябва да се даде възможност:</p> <ol style="list-style-type: none"> Да откриват конфликтите в изучавани и самостоятелно четени произведения. Да откриват белезите на различни исторически епохи, описани в произведенията на словесното изкуство и да ги съпоставят с тези на съвременността. Да характеризират литературните герои и да заемат оценъчна позиция спрямо тях. 	<p>В съпоставка с изученото по история да откриват основните белези на различните исторически епохи.</p>
Ядро 4 Социокултур на и литературна компетентност:	Стандарт 3: Владее основните опорни точки в структурата на изказването (въведение, представяне на основния проблем, аргументация, представяне на главните моменти в съдържанието, изводи и заключителни обобщения). При изготвяне	<p>Учениците трябва:</p> <ol style="list-style-type: none"> Да развият познанията си за композиционните части на устен и писмен текст и тяхната функция за формиране на цялостния му смисъл: начало/въведение; 	<ul style="list-style-type: none"> аргумент аргументативна част 	<p>На учениците трябва да се даде възможност:</p> <ol style="list-style-type: none"> Да анализират устни и писмени текстове с оглед развитието на тяхната съдържателна структура. Да правят аргументация в защита на определена позиция. Да изградят начална стратегия за едно 	<p>Уменията за композиране на изказването/текста са универсални за работата по</p>

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
Ядра на учебното съдържание	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия (по теми)	Контекст и дейности (за цялото ядро и/или за цялата програма)	Възможности за междупредметни връзки
създаване на изказвания и писмени текстове	на самостоятелни изказвания разработва план и събира информация по темата от различни източници. Очаквани резултати: <ul style="list-style-type: none"> Умее да организира изложението си във връзка с определен проблем; Осъзнава ролята на аргументацията при защитаване на определена позиция. 	<ul style="list-style-type: none"> аргументативна част; заключение. 		бъдещо изказване или писмен текст чрез създаване на устен или писмен план. 4. Да създават изказвания с определено очаквано въздействие и да проверяват дали то е постигнало целта си.	всички останали учебни предмети.
	Стандарт 4: Владее структурата на следните учебни жанрове: сбит преразказ, подборен преразказ. Очаквани резултати: <ul style="list-style-type: none"> Затвърждава уменията си за разказване на случки (действителни и въображаеми). Развива умения за характеризане на литературен герой. Умее да предава съдържание на по-обемен текст. Умее да създава сбит и подборен преразказ. Разсъждава по въпрос, свързан с житейски проблем според интересите си. Отговаря на въпрос, свързан с проблематиката на изучаваните художествени произведения. 	Учениците трябва: <ol style="list-style-type: none"> Да затвърдят уменията си за разказване и информиране. Да развиват умения за предаване на съдържанието на избрани фрагменти от текста, които са във връзка с формулираната тема за подборен преразказ. Да развиват умения за редуцирано, но достоверно предаване на сюжетната основа на (част от) текст при сбит преразказ. Да развиват умения за характеристика на литературен герой във връзка със системата от образи в художествената творба. Да разширят уменията си за разсъждение: <ul style="list-style-type: none"> отговор на въпрос, свързан с житейски проблем; отговор на въпрос, свързан с темите и проблемите в изучаваните художествени произведения. 	<ul style="list-style-type: none"> сбит преразказ подборен преразказ 	На учениците трябва да се даде възможност: <ol style="list-style-type: none"> Да анализират предвиден за преразказване текст с цел откриване на основните моменти в неговото съдържание и отделяне на главното от второстепенното. Да анализират използвани от автора изразни средства и да коментират възможността за тяхното прилагане при преразказа. Да съставят план на преразказ и съчинение. Да правят подбор на аргументи в защита на определена позиция. Да коментират допуснатите типови грешки в ученически писмени текстове и да редактират собствените си писмени работи. 	Уменията за информиране, описване и разсъждаване са универсални умения и поради това са функционални при работата по всички останали учебни предмети.

ПОСЛЕДОВАТЕЛНОСТ И БРОЙ НА ТЕМИТЕ ЗА НОВИ ЗНАНИЯ ПО ЛИТЕРАТУРА В VI КЛАС

ЧОВЕКЪТ И ФАНТАЗИЯТА

1. "Косачи" - Елин Пелин
2. "Приказка без край" - Михаел Енде (откъс от "Антикварна книжарница")
3. "Щастливият принц" – Оскар Уайлд (със съкращения)

ЧОВЕКЪТ И ДРУГИТЕ

4. "Серафим" - Йордан Йовков
5. "Малкият принц" - Антоан дьо Сент-Екзюпери (Част XXI)
6. "Гълъбът и мравката" и "Жабата поискала да стане колкото вола" - Лафонтен

ЧОВЕКЪТ И РЕАЛНОСТТА

7. "Братчетата на Гаврош" – Христо Смирненски
8. "Принцът и просякът" от Марк Твен (глава първа "Раждането на принца и на просяка" и глава трета "Том се среща с принца" - със съкращения)
9. "Автобиография" - Бранислав Нушич ("Чужди езици" - със съкращения)

ЧОВЕКЪТ И ИЗКУСТВОТО

10. "Художник" - Веселин Ханчев
11. "Славейт на китайския император" - Ханс Кристиан Андерсен

ЧОВЕКЪТ В БЪЛГАРСКИЯ СВЯТ

12. Из "История славянобългарска" – Паисий Хилендарски ("О, неразумни...")
13. "Къде си, вярна ти любов народна?" и "Вятър ечи, Балкан стене" – Добри Чинтулов
14. "Хубава си, моя горо" – Любен Каравелов
15. "Хайдути" - Христо Ботев
16. "Отечество любезно" - Иван Вазов
17. "Под игото" - Иван Вазов ("Радини вълнения")
18. "Към родината" - Атанас Далчев